УДК: 372.851(575.2)(043.3)

ЖОГОРКУ КЕСИПТИК БИЛИМ БЕРҮҮ СИСТЕМАСЫНДА САНАРИПТЕШТИРҮҮ

Турдакунова Анархан Сейдилдаевна - д.м.а,п.и.к.,
Турумбекова Айдай Татаровна аспирант, И.Арабаев атындагы КМУнун Гуманитардык колледжи.,
Кыргызстан, Бишкек ш.,

Аннотация: *Бул макалада Кыргыз Республикасынын Коопсуздук кеңешинин 2018-жылдын 14-декабрындагы No2 чечими менен бекитилип, "Кыргыз Республикасын 2018-2040-жылдарга туруктуу өнүктүрүүнүн Улуттук стратегиясынын" негизинде "Санариптик Кыргызстан 2019-2023" концепциясы демилгеленген. Концепция өлкөнү санариптештирүү процессинин структурасын, башкаруу системасын жана санариптештирүү процессинин негиздери аныкталаары айтылган. COVID-19 өзгөчө кырдаалына байланыштуу өлкөдө өзгөчө кырдаал режими кирип, 8-апрелинен тартып баардык окуу жайлар онлайн билим берүү системасына же аралыктан окутуу формасына өтүшкөн. Республиканын интернет маалымат каражаттары жума сайын жарыяланып, көрсөтүлүп жаткан видеосабактардын графиги түзүлүп, КТРК «Баластан», ЭлТР «Билим Илим», «5 канал», «Пирамида», «Санат» каналдарында түз эфирде берилди.*

Урунттуу сөздөр: *IT билим берүү системасы, санариптик билим, COVID-19, аралыктан окутууу формасы, WhatsApp, ZOOM, Google, SMEV "Түндүк" электрондук аккредитациясы, онлайн режимде окутуу.*

ЦИФРОВИЗАЦИЯ В СИСТЕМЕ ВЫСШЕГО ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Турдакунова Анархан Сейдилдаевна - к.п.н.,и.о.доц,
Турумбекова Айдай Татаровна аспирант, Гуманитарный Колледж КГУ им.И.Арабаева,
Кыргызстан, г.Бишкек

Аннотация: *В данной статье концепция «Цифровой Кыргызстан 2019-2023» инициирована на основании «Национальной стратегии устойчивого развития Кыргызской Республики на 2018-2040 годы», утвержденной решением №2 Совета Безопасности Кыргызской Республики. Республики от 14 декабря 2018 года. Было сказано, что концепция определит структуру процесса цифровизации страны, систему управления и основы процесса цифровизации. В связи с чрезвычайной ситуацией COVID-19 в стране введено чрезвычайное положение, и с 8 апреля все учебные заведения перешли на систему онлайн-образования или дистанционную форму обучения. Интернет-СМИ республики еженедельно публиковали расписание видеоуроков и формировали расписание видеоуроков, которые транслировались в прямом эфире на КТРК «Баластан», ЭЛТР «Билим Илим», «5 канал», «Пирамида», «Санат». "*

Ключевые слова: *система ИТ-образования, цифровое образование, COVID-19, дистанционная форма обучения, WhatsApp, ZOOM, Google, электронная аккредитация СМЭВ «Северная», онлайн-обучение*

DIGITALIZATION IN THE SYSTEM OF HIGHER PROFESSIONAL EDUCATION

Turdakunova Anarhan Seidildaevna - Ph.D., Acting Associate Professor, ",
Turumbekova Aidai Tatarovna Postgraduate student,
College of Humanities KSU named after I. Arabaev,
Kyrgyzstan, Bishkek

Abstract: *In this article, the concept of "Digital Kyrgyzstan 2019-2023" was initiated on the basis of the "National Strategy for Sustainable Development of the Kyrgyz Republic for 2018-2040", approved by Decision No. 2 of the Security Council of the Kyrgyz Republic. Republic of December 14, 2018. It was said that the*

concept will determine the structure of the country's digitalization process, the management system and the foundations of the digitalization process.
Due to the COVID-19 emergency, a state of emergency has been introduced in the country, and since April 8, all educational institutions have switched to an online education system or distance learning. The Internet media of the republic weekly published the schedule of video lessons and formed the schedule of video lessons, which were broadcast live on KTRK "Balastan", ELTR "Bilim Ilim", "Channel 5", "Pyramid", "Sanat".
Key words: *IT education system, digital education, COVID-19, distance learning, WhatsApp, ZOOM, Google, electronic accreditation of SMEV Severnaya, online learning*

Кыргыз Республикасынын Коопсуздук кеңешинин 2018-жылдын 14-декабрындагы №2 чечими менен бекитилип, “Кыргыз Республикасын 2018-2040-жылдарга туруктуу өнүктүрүүнүн Улуттук стратегиясынын” негизинде “Санариптик Кыргызстан 2019-2023” концепциясы демилгеленген. Концепция өлкөнү санариптештирүү процессинин структурасын, башкаруу системасын жана санариптештирүү процессинин негиздерин аныктайт[1].

Билим берүү системасынын милдеттери:

- Жалпы билим берүү системасына санариптик билим берүүнү киргизүү;
- IT-билим берүүнү өнүктүрүү жана жогорку квалификациялуу IT адистерин даярдоо;
- Калктын бардык катмарына, анын ичинде калктын аялуу катмарына санариптик көндүмдөрдү калыптандыруу;
- Мамлекеттик тилде улуттук санариптик контентти өнүктүрүү.

COVID-19 өзгөчө кырдаалына байланыштуу окуу системасында төмөндөгүдөй иш аракеттер жазалды:

- 2020-жылдын 22-мартынан баштап өлкөдө өзгөчө кырдаал режими киргизилди;
- 2020-жылдын 24-мартынан тартып айрым аймактарга өзгөчө абал киргизилди;
- Билим берүү системасынын кризиске каршы планы иштелип чыгарылды;
- Аралыктан окутуу форматына даярдануу үчүн билим берүү системасы узартылган каникул режимине которулду.

Билим берүүнүн бардык деңгээлдеринде аралыктан окутуу 2020-жылдын 8-апрелинен тарта киргизилди[8].

Программалык камсыздоону кошкондо 1400 видеосабак тартылган жаңдоо тилинде которулду; Республиканын интернет маалымат каражаттары жума сайын жарыяланып, көрсөтүлүп жаткан видеосабактардын графиги түзүлүп, КТРК «Баластан», ЭлТР «Билим Илим», «5 канал», «Пирамида», «Санат» каналдарында түз эфирде берилди.

Республикалык квалификацияны жогорулатуу институту уюштурулган веб-сайтта http://ripk.kg мугалимдердин профессионалдык деңгээлин аралыктан жогорулатуу сайты түзүлдү. Ошондой эле сайтта аралыктан окутууда кайтарым үчүн нускамалар жана WhatsApp, ZOOM, Google менен иштөө класстары аркылуу билим берүүнү үзгүлтүккө уюштуруу да камтылган. Ар бир райондук, шаардык билим берүү бөлүмдөрүндө, студенттерге психологиялык жардам көрсөтүү үчүн «ишеним телефондору» жана мугалимдерди методикалык жактан камсыз кылынды. Мобилдик опреаторлор менен иштөө проблемалары чечилген. Аралыктан окутуу формасында баштапкы кесиптик билим берүү агенттигинин порталында (distant.kesip.kg) видеосабактарды жана презентация сабактарын жайгаштырган. Мектептер жана университеттер мугалимдер окуткан дисциплиналар мазмун боюнча (ОМК, лекциялардын тексттери, СӨИ боюнча тапшырмалар) бардык курстар үчүн, ошондой эле модулдук суроолор, контролдук суроолор жайгаштырылган.

Онлайн режиминде окутууга өтүү (вебинарлар сериясы) “EdTech – бул жаңы билим берүү"жаңы иновациалык технологилар менен бирдикте иштеди[4].

Учурда математика мугалими маалыматтык-коммуникациялык технологиялар боюнча компетенттүү болушу керек. Жалпы колдонуучу деңгээлиндеги заманбап мугалим: тексттик редактор менен иштөө; таблицалар менен иштөө; электрондук почтаны жана браузерди колдонуу; мультимедиялык жабдуулар. Көпчүлүк мугалимдер үчүн бул бир топ жогорку деңгээлде. Улгайган мугалимге караганда жаш мугалимге МКТ колдонуу, үйрөнүү оңой.

МКТ мугалимге электрондук окутууну ишке ашыруу, ошондой эле аралыктан технологияларды киргизүү үчүн зарыл.Аралыктан окутуунун аркасында студенттин өз алдынча иштөө үлүшү көбөйөт, маалыматты издөө, талдоо, жалпылоо жөндөмдөрү өнүгөт.

Көптөн бери математика мугалимдери жаш муундарды мүмкүн болушунча кызыктыруу үчүн эң алдыңкы технологияларды колдонууну үйрөнүп келишет. Компьютерлер пайда болгонго чейин математика мугалимдери абакус ж.б. колдонушкан. Заманбап технологиялар мугалимдин когнитивдик активдүүлүгүн активдештирүүгө мүмкүндүк берет [5]. Башталгыч, негизги жана толук жалпы билим берүүнүн, ошондой эле жогорку билим берүүнүн мамлекеттик билим берүү стандарттарында математиканы үйрөнүүдө маалыматтык технологияларды колдонууга өзгөчө көңүл бурулат. Заманбап технологиялар математиканы окутуунун эффективдүүлүгүн жогорулатат, математиканы окутуунун жаңы деңгээлине өтүүдө көп мүмкүнчүлүк бар.

XXI-кылымда аралыктан окутуу табигый нерсе катары кабылданууда. Дээрлик бардык билим берүү мекемелери МКТны колдонушат. Ошондой эле, көптөгөн студенттер бул форманы активдүү карап чыгышат. Аралыктан окутуу тез арада билим берүү чөйрөсүндө чоң популярдуулукка ээ болду.

Аралыктан билим берүүнүн артыкчылыктары:

1. Эркиндик жана ийкемдүүлүк;
2. Жеткиликтүүлүк;
3. Мобилдүүлүк;
4. Өндүрүш жөндөмдүүлүгү;

Аралыктан окутуунун кемчиликтери:

1. Мугалим менен окуучунун ортосундагы жеке байланыштын аздыгы;
2. Көзөмөлдүн жоктугу;
3. Интернетке туруктуу жетүү;

Аралыктан билим берүүнү изилдөө менен окуучу студент академиялык билим берүүнүн көптөгөн оң «терс таасирлери» менен чектелет. Мисалы, жазып алуу процесси жазуу ылдамдыгын үйрөтөт, механикалык эс тутумду өнүктүрөт, баардык маалымат агымынан эң маанилүү бөлүктөрүн бөлүп алууга үйрөтөт. Бул көндүмдөрдүн баары азыркы учурда абдан пайдалуу, бирок аралыктан окутуу аларды камсыз кыла албайт[3].

Менимче, аралыктан окуу абдан ыңгайлуу жана пайдалуу нерсе. Кандай десек да, кандайдыр бир себептерден улам салттуу билим окуучунун колунан келбей калса, ушундай жол менен базалык билим алуу керек. Бирок келечекте аралыктан окууга артыкчылык берүү толук мүмкүн. Алар кошумча билим берүү же квалификациясын жогорулатуу жаатында абдан эффективдүү, анткени стажер кесиптин негиздерин алган жана күндүзгү окуудан көп нерсени билет. Ошого байланыштуу көптөгөн маалыматтык технологиялар аркылуу окутуу көрсөтүлгөн. Заманбап жаңы билим берүү технологиялары, маалымдуулукту жогорулатуу жөнүндө өлкөнүн ири IT компанияларында бүтүрүүчүлөрдү, IT жөнүндө маалымат университеттин программалары жана кыска курска маалымат берилди[7].

Приоритеттүү биринчи маалымат базасы иштелип чыккан:

- Дипломдор берүү;
- Сертификаттарды жана аттестаттарды берүү;
- Лицензияларды берүү.

2020-жылы бардык университеттер милдеттүү түрдө электрондук өз ара аракеттенүү "Түндүк" системасына туташуу жана кошулуу камсыздалды.

Санариптик Кыргызстан 2019-2023 жылдардагы аткарыла турган концепция боюнча электрондук лицензиялоо жүргүзүү ишке ашырылышы керек.

•Автоматташтыруу процесс ишке ашырууда билим берүүдө арыздарды берүү лицензияларды алуу;

• Интеграция менен SMEV "Түндүк" электрондук аккредитациялоону жүргүзүү;

• Онлайн режиминде аккредитациялоо процессин ачык өтүү шарттарын түзүлдү;

• Билим берүү системасында жардам берүү максатында окутуунун шарттарын жакшыртуу жана жогорку ийгиликтерге жетишүү;

Окуу процессин автоматташтыруу багытында республиканын жогорку окуу жайларында, ар кандай автоматташтыруу системалары үйрөтүүнү студенттердин окуу процессине киргизүү;

• Университеттерге сынактарды, тестерди кабыл алуу жана бардык керектүү документтерди, маалыматтарды, автоматташтырылган процесстерине өткөрүү;

- Бирдиктүү терезе долбоору;
- Чыгарууну автоматташтыруу шилтемелер;
- Бирдиктүү база;
- Жарандар үчүн ыңгайлуулукту түзүү;
- Минимизация коррупциялык тобокелдиктер.

Кыргыз Республикасы ЖОЖдорго онлайн кабыл алуу киргизилди. Электрондук форматта талапкерлерди Кыргыз республикасынын университетине кабыл алуу боюнча катышуу үчүн сынак, арыздар берүү мүмкүнчүлүгү камсыз кылынды.

Талондорду чогултуу, эсепке алуу жана сактоо ОРТ сертификаты, ошондой эле автоматташтырылган бөлүштүрүү жана талапкерлерди кабыл алууга сунушталган тизмелерди түзүү, каттоо ишке ашырылды.

Акысыз накталай эмес төлөм үчүн "Мамлекеттик төлөм " кабыл алынды.

Мамлекеттик жана муниципалдык кызматтарды көрсөтүү үчүн маалымат алмашуу катышуучуларынын ортосунда мамлекеттик система жөнүндө электрондук төлөмдөр жеке адамдар тарабынан жана юридикалык жактар төлөмдөрдү электрондук түрдө ишке ашыруу[2].

Кыргыз Республикасынын 16 пилоттук ЖОЖдору маалымат системасында ишке киргизилди. Билим берүүнү башкаруу (ИСУО)маалымат системасы ишке киргизилди.

Улуттук база билим берүү чөйрөсүндө пландаштыруу жана анализдөө талдоо, ЖОЖдордо, билим берүү мекемелеринде жана мектептерде берилген бардык маалымдама барактарын автоматташтырууга өткөрүү каралган. "Ачык Билим берүү » порталында билим чөйрөсүндө бардык багыттарында билим алмашуу жана тажрыйба алмашуу үчүн окуунун платформасын ишке ашырууну камсыздоо.

Санариптик контентти түзүү боюнча ишти жөнөкөйлөштүрүү жана билим берүүнү заманбап талаптарга ылайыкташтырууну тактоо.Студенттер үчүн рейтинг жана окуу мүмкүнчүлүгү менен республиканын мыкты окутуу тажрыйбасына ачык мүмкүнчүлүк берүүнү уюштуруу. окутуучулар жана курстар боюнча мыкты университеттердин рейтингин аныктоо маселелерин ишке ашырууну камсыздоо кабыл алынган.

Список литературы:

1. Kaktus.media.
2. Калужский М.Л. Маркетинговые сети в электронной коммерции: институциональный подход / М.Л. Калужский. – М.; Берлин: Директ-Медиа, 2014. – 402 с.
3. Гозман Л.Я., Шестопал Е.Б. Дистанттык окутуу XXI кылымдын босогосунда. Ростов-на-Дону: «Ой», 1999. – 368 б.
4. Интернет: www.dist--edu.ru; www.hse.ru www.ui.usm.ru.
5. Шахмаев Н.М. Сырттан окутуунун техникалык каражаттары. М.- «Билим», 2000. –276 б.
6. Гозман Л.Я., Шестопал Е.Б. Дистанционное обучение на пороге XXI века. Ростов - на - Дону: «Мысль», 1999. - 368 с.
7. Интернет: www.dist--edu.ru; www.hse.ru; www.ui.usm.ru.
8. Шахмаев Н.М. Технические средства дистанционного обучения. М.«Знание», 2000. 276 с
9. Бекарева Ю.О. Математиканы окутууда алыскы окуу технологияларын колдонуу // Студент: электрон. илимий журнал 2021. № 6(134). URL: https://sibac.info/journal/student/134/203728.
10. Интернет: www.dist--edu.ru; www.hse.ru; www.ui.usm.ru.